

nice posebno u vremenima sekularizacije i materijalizacije, kada vlada velika pomutnja upravo na tom životnom i važnom području ljudskog postojanja. Čovjek današnjice traži odgovor na ta tjeskobna pitanja i često posuže za knjigama koje govore o spolnosti i braku, a ima ih danas zaista neobično mnogo, ali ona ostavljaju u njegovoj duši tamu i tjeskobu i ne pružaju mu dragocjeno svjetlo istine i života.

DE KRUIJF kroz tri poglavlja svoje knjige: Stvarnost — Ideal — Teologija — uvodi nas postupno u tu zemaljsku stvarnost da dublje shvatimo ideal spolnosti i braka u misli Božjoj i najdublji smisao spolnosti i braka. Pisac nas najprije upoznaje sa stadijima kroz koje prolazi izraelski narod: nomadski život u pustinji, sjeđilački u zemlji kanaanskoj i konačno njegovo uklapanje u svjetsku kulturu helenizma. Izrael se susreće s raznim gledištima na spolnost i brak i s raznim shvaćanjima spolnog morala. Ipak Izrael posve drukčije vrednuje spolne čine i spolni moral od svih ostalih naroda Starog Istoka s kojima se susreće i među kojima živi. Taj spolni moral izvire iz njegove vjere u Boga živoga i pravoga koji ga je učinio svojim narodom i s njime sklopio savez. U svjetlu objavljene vjere i svog posebnom izabranja Izrael upoznaje i istinsko značenje spolnosti i braka. I spolnost je Božji dar i stoga nešto sveto, i bračna ljubav mora biti osobna ljubav koja nije »strasni ili romantični osjećaj, ni korist ili užitak nego obzir prema ljubljenoj osobi koja drugoga privlači svojom nutarnjom vrijednošću« i stvara tako istinske, prisne, čvrste međuosobne odnošaje. Puna objava dostojanstva i veličine spolnosti i braka ostvaruje se u Isusu Kristu, u njegovu životu koji je »savršeno biti za druge«. U trećem dijelu iznosi nam teologiju spasenja proroka Hošeje, Jeremije, Malahije, Deuteroizaije, Ezekiela i Pjesme nad pjesmama. Ljubav između Boga i Izraela prikazana je kao bračna i zaručnička ljubav. Jahve je vjerni zaručnik a Izrael je zaručnica koja se trga iz zagrljaja svojeg zaručnika i grli tuđe bogove. Ta teologija spasenja ujedno je i veliko obećanje i utješno proroštvo koje najavljuje nove zaruke Jahve s novim Izraelom koje će ostvariti Isus Krist zaručnik sa svojom zaručnicom Crkvom, novim Izraelom, novozavjetnim Božjim narodom.

G. N. VOLLEBREGT još nas više upoznaje s običajima, zakonima i vremenjskim uvjetovanostima u kojima živi Božji narod. Tu još jasnije vidimo divnu Božju pedagogiju kako se taj narod »tvrde šije« postepeno uzdiže i iznutra obnavlja da može shvatiti ljepotu i vječno obavezni sadržaj monogamijskog i nerazrješivog braka u proročkoj i mudrosnoj poruci Starog zavjeta, koja dolazi najjasnije do izražaja u izvještaju o raju zemaljskom pisca jahvista i u stvaranju u šest dana pisca svećenika i teologa.

Ideal jedinstva i nerazrješivosti braka koji je Bog Stvoritelj imao u svom naumu dok je stvarao čovjeka, proglašuje Isus Krist novozavjetnim zakonom koji sve obvezuje i koji vrijedi za sva vremena. Pisac nam iznosi kako prvokršćanska zajednica živi svoju tajnu braka i dragocjenu nauku apostola Pavla o braku i djevičanstvu u 1 Kor 7 i Ef 5. Brak i djevičanstvo dva su vida kršćanstva koja se ne mogu ostvariti u jednoj te istoj osobi, te ni jedan ni drugi ne može nestati u Kristovoj Crkvi.

Čitajući knjigu, naići ćemo možda na tekstove nejasne, nedorečene, možda na izgled i nesuvisle. Drugi dio kao da nema u vidu još koncilске dokumente o braku kao zajednici ljubavi. pisci pretpostavljaju kao da je mnogo toga čitatelju već poznato. Sve to može otežčati čitanje. Ipak knjiga kao cjelina napisana je jasno, razumljivo i privlačno. Ona zaista unosi toliko svjetla u ovo područje ljudskog bivstvovanja i omogućuje nam da stvorimo ispravan sud, biblijski sud o tajni ljudske spolnosti i o tajni braka.

C. Tomić

MARIELE QUARTANA: Istina o porijeklu života, Odgovori našoj djeci, Samobor 1972, s talijanskog prevela Josipa Dimnjaković.

Nema mnogo vremena da se kod nas vodila javna debata o tome kako i djecu poučiti o seksualnim pitanjima. Osvrnuo sam se na to pitanje u formi dijaloga u reviji VERITAS 9/1972, str. 240—242. I evo, rekao bih: sretnom koincidencijom, dolazi mi u ruke ova knjžica.

Delikatnost pitanja je očita. Nije dovoljno voditi računa o tome da li roditelji između sebe goje istinski ljubav, niti da im djeca budu povjerljiva. Osobita je poteškoća u tome KAKO i KADA i KOJA sredstva ili način odabrati u davanju odgovora djeci na pitanja o porijeklu života. Vrelo je stvar lagana, u praksi je vrlo teška.

Ta će knjižica mnogima dobro doći. Krivo bi bilo u njoj tražiti čarobnu formulu za svaku majku, za svakog oca, po kojoj bi se oni ravnali. Život je raznolik. Okolnosti bezbrojne. Odmjeriti sve te okolnosti nije lako. Traži se mudrost života. Mudrost koju savjesni roditelji imaju donekle od prirode, a kršćanski je razvijaju duhovnim životom. U svakom slučaju ta se mudrost ne stječe na jeftin način. Traži se pouka. Pouka samih roditelja. Ni u knjižici nije lako razabrati u kojim su godinama davani razni odgovori. Istina, razvoj ne zavisi posve od godina, ali ni razvoj redovito ne čini lude skokove. Prema tome, pojmovi »jajašca«, »zametka«, »oplodnje« itd. ne mogu se jednostavno predočivati djeci kao djeci. Potrebno je vidjeti kakav odjek imaju ti izrazi u dječjoj duši s obzirom na njihovu formaciju prema tako stečenim pojmovima. Ta je moralna dimenzija bitna poteškoća pravilnog pristupa tom pitanju.

Zbog toga je i IV glava u ovoj knjižici od velike, najveće važnosti. Ona je pokušaj izmirenja istine da i djeca imaju nagone te da ih odmalena osjećaju. A nagone ne smijemo pustiti da se razvijaju samovoljno, nego ih moramo orijentirati, sređivati, humanizirati, kristijanizirati, tj. produhovljavati koliko god se može.

Završetak je dostojan kršćanskih roditelja. Oni osjećaju poteškoću koju sam gore naznačio. Kršćanski roditelji znaju da nisu u tom poslu sami. Mislim da nisu sami u užem i u širem smislu. U užem smislu nisu sami jer im mora pomoći njihova duhovna zajednica, drugi braćni drugovi, učitelji vjere. U širem smislu, jer moraju imati pouzdanja u rasvjetljene Duha.

Neosporna je pozitivna vrijednost te knjižice. Ali ne smijemo pojedine izraze mjeriti strogim teološkim mjerilom, moralnim ili moralizatorskim, npr. kada se navodi da uopće nije važno ima li ili nema vanjskih očitovanja ljubavi sa strane roditelja (str. 8). Knjigu ne piše stručnjak, nju sa-

stavljaju oni koji proživljavaju život u njegovoj konkretnosti. A u tako shvaćenom životu spontanost, odanost, dobra nakana i slične vrednote igraju dominantnu ulogu.

J. Kuničić

ČASOSLAV NARODA BOŽJEGA.
Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1972,
for. 11 x 18,5 cm, str. XXXII + 688 + 24.

Nakon niza liturgijskih knjiga obnovljene Euharistije i Otajstava evo nam i Casoslova! Istini za volju, nismo ga tako brzo ni očekivali. Izdani svezak sadrži: Odredbu Sv. zbora za bogoštovlje (IX), Predgovor biskupa dra J. Salača (XI—XIII), Opći rimski kalendar s tablicama stupnjeva liturgijskih slavljenja, pomicnih svetkovina i blagdana te drugim pomagalicama (XIV—XXX), Psaltir (1—472), Red Casoslova (1—18), Dopunsku psalmodiju za treći, šesti i deveti čas (19—24), te Zajednička svetačka slavlja (475—675). Časoslov je opremljen pregledom sadržaja i tehničkim uputama za moljenje, odmah nakon naslovne strane (VII), te Općim kazalom na posljednjoj strani (687). Uz to ima Kazalo psalama (677—681), Kazalo hvalospjeva (681—682), Kazalo biblijskih čitanja (682—683), Kazalo otačkih (i drugih) čitanja (683—684), te Kazalo himana (684—686). Svesku je dodano i nekoliko slobodnih listića sa zajedničkim obrascima, nedjeljnim i svagdašnjim molitvama, potpunom tablicom biblijskih čitanja i dr.

Kako god smo se radovali dosadašnjim izdanjima obnovljenih bogoslužnih knjiga, ovo nas izdanje posebno raduje. Zato što su druga područja bogoslužja imala bar neke knjige na hrvatskom jeziku i prije najnovijih izdanja, a Casoslov se — uz starohrvatska glagoljska izdanja, što se, na žalost, nisu proširila na čitavo područje hrvatskog jezika — prvi put pojavljuje u cijelosti na sadašnjem živom hrvatskom jeziku. A to za liturgijsku obnovu u hrvatskom narodu zaista nije mala stvar. Bogoslužje časova predstavlja unutar cjelokupnog bogoslužja onaj njegov elemenat što ga najuže povezuje sa svagdašnjim životom kršćana. Bogoslužje, određeno da svojim časovima molitve posvećuje vrijeme čitavog našeg dana, proteže na